

пъргавъ и ранобудникъ, станалъ рано, *буди* заспа-
лия или задрѣмалия да стане, защото е дошло
време за работа. Ранобудникътъ усѣща нужда да
покани брата си и съседа си, да станатъ по-рано,
защото така е по-добре. Всички знаятъ, че който
започне по-рано работата си, по-добре успѣва. Нао-
паки, сънливиятъ и дрѣмливиятъ винаги крета от-
задъ, работата не му спори и той едва може съ
умора да догонва съседитѣ и другаритѣ си.

Щщото е и съ народитѣ. Единъ народъ е по-
пъргавъ и по-ранобуденъ, а другъ останалъ твърде
назадъ, та губи помощта на другитѣ и тогава бива
плячка или на своитѣ съседи, или на нѣкой пре-
селнически грабливъ народъ.

Българскиятъ народъ е билъ нѣкога, при Бо-
риса I, при Симеона, при Иванъ Асѣня II свободенъ,
силенъ и просвѣтенъ. Ала поради вътрешни и
външни несгоди, той е отслабналъ, станалъ плячка
на турцитѣ, които сж се преселили отъ Мала Азия по
нашитѣ земи, па засвоили полетата, долинитѣ, бал-
канитѣ и станали господари (аги) на народа. Бъл-
гарскитѣ царе били пленени, царичитѣ и децата
имъ заробени, а народнитѣ водачи — боляри, писатели,
владици, били или избити, или потурчени, или про-
кудени въ чужди земи. Народътъ останалъ безъ
защита, безъ учители и свещеници. Прѣснатъ изъ
планинитѣ, потиснатъ по турскитѣ чифлици, ли-
шенъ отъ четмо и писмо, той заживѣлъ робски жи-
вотъ. Полека лека той забравилъ своето славно
минало, привикналъ да работи чужда работа и да се
нарича „*рая*“ (стадо), както го наричали турцитѣ.

Загубване на народната свѣсть

Така народътъ прекаралъ нѣколко стотинъ
години. Гърцитѣ отъ Цариградъ, като по-близо до